

Προκλήσεις ενδυνάμωσης στο νέο περιβάλλον

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ

Μια κεντρική τάση των τελευταίων εξελίξεων είναι ότι, σε πολλαπλά επίπεδα, η αδυναμία των οικονομιών συνεπάγεται μεγαλύτερο κόστος από ό,τι προηγούμενως. Αρχικά, αυτό καταγράφεται σε επίπεδο διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικών ισορροπιών. Το δικαίωμα της ισχυρότερης χώρας φαίνεται να αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα σε σύγκριση με κανόνες που μπορεί να προστάτευαν τις λιγότερο ισχυρές χώρες και που είχαν διαμορφωθεί τις τελευταίες δεκαετίες. Η αλλαγή εκφράζεται κυρίως από τις αλλαγές στάσης και επιλογών των ΗΠΑ, έχει όμως μεγαλύτερο βάθος. Παγκοσμίως διαμορφώνονται πόλοι μεγάλης ισχύος, από τις ΗΠΑ έως την Κίνα και ενδιάμεσα, με αντίθετα και ευμετάβλητα συμφέροντα και οι σχετικά μικρότερες χώρες θα πρέπει να υπολογίσουν με προσοχή την πορεία τους ώστε να μην πληρώσουν τις όποιες αδυναμίες τους.

Το δεύτερο επίπεδο είναι καθαρά οικονομικό. Τα τελευταία χρόνια, ιδίως μετά την κρίση χρέους του 2008, πολιτικές νομισματικής και δημοσιονομικής χαλάρωσης επέτρεψαν τη χρηματοδότηση και λιγότερο ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, τομέων και εθνικών οικονομιών. Σήμερα η πίεση είναι διπλή. Από τη μια πλευρά γίνεται έντονη η ανάγκη εκκαθάρισης περιοχών

της οικονομίας που έχουν κρατηθεί σε λειτουργία με τεχνητό τρόπο, συνήθως με αυξανόμενο δανεισμό. Μια μεταφορά πόρων από λιγότερο σε περισσότερο παραγωγικές δραστηριότητες είναι αναγκαία για την ανάπτυξη, όμως δεν γίνεται χωρίς τριβές. Η άλλη πλευρά του ίδιου νομίσματος είναι πως το πραγματικό κόστος χρηματοδότησης αναμένεται υψηλότερο

Όσο πιο ισχυρή είναι τώρα η οικονομία της χώρας, τόσο αυξάνεται και η πιθανότητα ισχυροποίησής της στη συνέχεια.

τα επόμενα χρόνια από ό,τι τα προηγούμενα. Σε οποιοδήποτε επίπεδο το εξετάσει κανείς, οι πόροι θα κατευθύνονται περισσότερο προς τους ισχυρότερους, ενώ οι ασθενέστεροι κρίκοι της παραγωγής θα δοκιμαστούν από αναταράξεις.

Το τρίτο επίπεδο είναι το ευρωπαϊκό. Ενώ η ανάγκη ισχυροποίησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης γίνεται επιτακτική, οι προτεραιότητες και τα συμφέροντα μέσα σε αυτή δεν είναι απαραίτητα ίδια. Η ισχύς του κάθε μέλους της Ένωσης, οικο-

νομική αλλά και γενικότερη, θα προσδιορίσει το πώς θα μπορεί να κατευθύνει πολιτικές προς μια επιθυμητή κατεύθυνση. Εκτός από τον δημοσιονομικό συντονισμό, υπάρχουν πέντε περιοχές άμεσου ενδιαφέροντος: στην αγορά ενέργειας, στην άμυνα, στις πολιτικές μετανάστευσης, στην κοινωνική προστασία και τη βιομηχανική πολιτική.

Εάν ισχύει ότι στις ευρωπαϊκές ισορροπίες, στην παγκόσμια οικονομία και στη διεθνή σκακιέρα η τρέχουσα δύναμη είναι συνθήκη για μια θετική πορεία, το ειδικότερο ερώτημα για την ελληνική οικονομία είναι πόσο ισχυρή είναι και πόσο μπορεί να ισχυροποιηθεί. Τις τελευταίες δεκαετίες η οικονομία μας αναπτυσσόταν σε ένα ευρύτερο πλαίσιο με θετική δυναμική, είτε στενότερα με την ευρωπαϊκή ενοποίηση είτε ευρύτερα με την παγκοσμιοποίηση και την αύξηση της παραγωγικότητας που επέφερε. Δεν είναι καθόλου σαφές ότι το συνολικό περιβάλλον μας θα συνεχίσει να κινείται θετικά, ή ότι ακόμη κι αν αυτό συμβεί, θα παρασύρει μαζί του και τους σχετικά πιο αδύναμους κρίκους. Υπό αυτή την οπτική, η ανάγκη ισχυροποίησης της οικονομίας γίνεται άμεση και δεν μπορεί να παραπέμπεται σε βάθος χρόνου ή σε αυτόματες διαδικασίες. Όσο πιο ισχυρή είναι τώρα, τόσο αυξάνεται και

η πιθανότητα ισχυροποίησής της στη συνέχεια.

Η σταθεροποίηση της οικονομίας μας μετά τα μνημόνια και η ισχυρή ανάκαμψή της πιο πρόσφατα είναι μια αναγκαία βάση. Το ότι όμως ακόμη υστερεί σημαντικά από το επιθυμητό επίπεδο, όσο και από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, δεν έχει επιπτώση μόνο στην ευημερία των πολιτών αλλά και στις αυριανές προοπτικές. Η ανησυχία για την υστέρηση των επενδύσεων και των εξαγωγών υψηλής αξίας δεν αφορά μόνο τα σημερινά εισοδήματα, αλλά και τη διεκδίκηση μεριδίου σε μια διεθνή πίτα παραγωγής που ξαναμοιράζεται. Οι χαμηλές αμοιβές εργασίας, αποτέλεσμα συγκέντρωσης σε δράσεις ασθενούς παραγωγικότητας όσο και φορολογικών επιλογών, δυσκολεύει την προσέλκυση πολύτιμου ανθρώπινου κεφαλαίου. Η πολυπλοκότητα και ασάφεια στους κανόνες δεν επιτρέπει υψηλό δυναμισμό και καινοτομία. Συνολικά, οι διεθνείς εξελίξεις κάνουν σαφές ότι τόσο όσον αφορά τον πήχυ της φιλοδοξίας αλλαγών όσο και την ταχύτητα σε αυτές, ενδεχόμενες εκπτώσεις θα έχουν υψηλότερο κόστος από ό,τι μπορεί να πιστεύαμε.

Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.